

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Over de toekomst van politieke partijen [2]

Stabiele partijen zijn beter dan vrijblijvende bewegingen

door *Frank A.M. van den Heuvel*

Lid van de redactie van Christen Democratische Verkenningen.

Zwevende kiezers zoeken stabiele partijen. Juist wanneer mensen, kiezers, grillig zijn, kunnen politieke partijen een rol spelen. Binnen een politieke partij gaat het om mensen en ideeën. Juist een politieke partij gaat zorgvuldig om met deze twee. Rekrutering en het ontwikkelen van mensen, is cruciaal binnen een partij. Het doordenken van ideeën en het ontwikkelen van een maatschap-

Bewegingen kunnen even bestaan en politieke partijen wat opjagen, maar ze zijn niet duurzaam en ongeschikt voor het landsbestuur

pijvisie, in gezamenlijkheid, is een proces dat tijd, organisatie en mensen vraagt. De bewegingen die de laatste jaren steeds vaker ontstaan, zijn juist het tegenovergestelde van politieke partijen. Ze stellen één persoon centraal en niet een groep mensen. Inhoud en ideeën zijn gereduceerd tot een pamflet en de populairste tien punten van dat mo-

ment. Vluchtigheid is troef en daarom kunnen bewegingen even bestaan en politieke partijen wat opjagen, maar ze zijn niet duurzaam en ongeschikt voor het landsbestuur.

* * *

Politici als Fortuyn, Wilders en Verdonk hebben de ik-politicus met zijn bewegingen weer midden in de actualiteit geplaatst. Zij zijn politici die primair zichzelf voorop zetten. Vervolgens komen de ideeën en dan pas anderen. Deze politici willen niet de ballast van een partij met zich meetersen. Ze richten daarom een beweging op. Dit lijkt sympathiek, maar het is meestal primair bedoeld om het tegenstanders binnen de gelederen moeilijk te maken. Die leden mochten eens invloed willen hebben. Dit alles gaat ten koste van de inhoud en de stabiliteit van de politiek en daarmee van de bestuurlijke kracht. Deze ik-politici proberen het vaak wel eerst bij een politieke partij: Fortuyn bij de PvdA en even het CDA en Leefbaar Nederland, Wilders en Verdonk bij de VVD. Dit valt voor deze ego's tegen en dan richten ze zelf maar een partij, of liever nog, beweging op. De 'ik' staat bovenaan. De politiek, de partij, de beweging en, te vaak ook de maatschappij, zijn hieraan dienstig. Hierdoor wordt voorbij gegaan aan de waarde en de verdiensten van politieke partijen. Er wordt voorbij gegaan aan de structuur, aan mensen en aan ideeën, die ook nodig zijn. Een standpunt verkondigen is niet moeilijk, maar weten

waarom een standpunt is zoals het is, is lastig wanneer het fundament ontbreekt. Men is weg bij het eerste tegenargument en kan slechts het eerdere standpunt herhalen. Hoe opereerde de LPF, in naam een partij, maar qua karakter meer een beweging? De lijst voor de Tweede Kamer (opgesteld door Fortuyn) en het programma (boeken van Fortuyn) waren eerder in elkaar gezet dan de partij met leden, debat en structuur. En precies dáárom ging het volledig fout met de LPF toen Fortuyn dood was. Een stuurloos schip, want de grote 'ik' was weg en de 'partij' bleek geen partij. Het was een beweging, een groep volgelingen, die niet de structuur en het vermogen had te corrigeren op inhoud en gedrag. Geen zelfreinigend vermogen, zoals bij andere politieke organisaties, partijen, wel het geval is. Bij crises binnen partijen als het CDA (Van Rij versus De Hoop Scheffer), de VVD (Rutte versus Verdonk) en de PvdA (voorzitterscrisis) zijn er bepaalde spelregels die dan in werking treden. Dit is beter dan de anarchie bij bewegingen, die alle kanten heen beweegt. De kracht van politieke partijen is dat deze de inhoudelijke programmering en rekrutering van kandidaten wel op orde hebben en, als het even minder gaat, hierop terug kunnen vallen. De LPF kon bij het wegvallen van Fortuyn niet teruggrijpen op een organisatie, noch op mensen, noch op een programma. *Geen ijkpunten, los zand, overgeleverd aan populisme.* Een beweging als de LPF en nu de PVV van Wilders hebben niet echt een doorleefd en bediscussieerd programma, maar meer een kort pamflet met wat stellingen. Ook het ego Peter R. de Vries, kortstondig ik-politicus in wording met een klein beweginkje achter zich, kwam op dag één in het nieuws door een plakkaat met wat stellingen die hij op de deur spijkerde. Niks uitgewerkt plan, enkel drukte om mensen in beweging te brengen.

* * *

Een beweging is vluchtig, hangt aan de leider, ontbeert een denktank, terwijl een politieke partij meer institutioneel is ingekaderd, een historie heeft, een ideologie, waarden, tradities en, natuurlijk, ook mores, regels, afspraken. Dit is nodig om met zijn allen (ook de kiezers) te weten waar je aan toebent. En binnen deze constellatie is kritiek wel degelijk mogelijk, kan er heel veel. En natuurlijk moet een instituut als een politieke partij veranderen, meegaan met haar tijd en evolueren. Net zoals instituten als kerk, koningshuis en vakbeweging moeten meebewegen met de maatschappij, in de tijd.

* * *

Er gaan stemmen op voor een kiesstelsel dat nog meer de persoon voorop zet en dat nog meer de weg vrijmaakt voor ik-politici. Overigens zitten we dan weer aan het stelsel dat we eind negentiende eeuw hadden, voordat Abraham Kuyper als eerste het losse zand verenigde en de ARP, de eerste politieke partij, oprichtte. Ondanks alles hebben deze politieke partijen geleid tot stabiliteit. Natuurlijk is het huidige systeem van teveel naar binnen gerichte politieke partijen aan herijking toe, maar mandaten voor de slimste onelinerbedenker, is het andere uiterste. Een beweging is voor deze ik-politici de beste oplossing. Echter, voor inhoudelijke diepgang, verantwoorde rekrutering en een stabiel landsbestuur, zijn al deze vrijblijvende bewegingen een slechte zaak. Het is aan de andere politici en aan de politieke partijen om hen te ontmaskeren en de inhoud centraal te stellen.